

RJ2BP- ULP1 Úvod do studia literatury

Seznámení se základními pojmy literární vědy a jejich aplikace na vlastní práci s textem.

Literatura a folklor. Struktura literární vědy, její disciplíny ve vzájemném vztahu a v poměru k vědám příbuzným (historie, filozofie, sociologie, psychologie, antropologie, estetika). Literární kritika a historie literatury, pomocné vědy (textologie, bibliografie, archivnictví aj.). Literární teorie a poetika, literární komparatistika. Teorie verše, prózy a dramatu. Problémy genologie - literární žánry a směry. Estetika, základní pojmy a školy. Kultura četby a vjemu uměleckého díla.

Aplikace literárněvědných znalostí ve vlastní práci s textem.

Úvod do studia literatury

Doporučená literatura:

Richterek, Oldřich, *Úvod do studia literatury*. Gaudeamus, Hradec Králové 2001.

Svět literatury I. F. Vodička, ved. Kol. SPN, Praha 1992.

Slovník literární teorie. Š. Vlašín, Čs. Spisovatel, Praha 1977.

Encyklopedie literárních žánrů. Dagmar Mocná akol. Paseka, Praha-Litomyšl 2004.

Větší poetický slovník. Jos. Brukner, Jiří Filip, Čs. Spisovatel, Praha 1968.

Doporučená literatura k esejím:

Aristoteles: *Poetika, Rétorika, Politika*. Bratislava, Tatran 1980.

Týž, *Etika Nikomachova*. Praha, Rezek 1996.

Drozda, Miroslav, *Narativní masky ruské prózy. Od Puškina k Bělému*. (kapitoly z historické poetiky). Praha, UK 1990.

Hegel, G. W.F.: *Estetika*. Praha 1966.

Ingarden, R.: *O poznávání literárního díla*. Praha 1967.

Interpretácia uměleckého textu. A. Popovič, P. Liba a kol. SPN, Bratislava 1981

Kiraj, D., Kovač, A.: *Poetika. Trudy ruskich i sovetskich poetičeskich škol*. Budapešť 1982.

Kožmín, Zdeněk: *Smysl dekonstrukce*. Brno 1998.

Týž: *Modely interpretace*. Brno 2001.

Kšicová, D.: *Poéma za romantismu a novoromantismu. Rusko-české paralely*. UJEP, Brno 1983.

Táž: *Mezi poezií a prózou*. Litteraria Humanitas. *Západ - východ*. Brno 1995,, 75-89.

Táž: *Secese. Slovo a tvar*. Brno, MU 1998.

Lessing, G.E.: *Laokoon čili o hranicích malířství a poezie*. Praha 1960.

Litteraria Humanitas, III, *Západ – Východ*, Brno 1995.

detto: IV, *Roman Jakobson*, Brno 1996.

detto: VI, *Alexandr Veselovskij a dnešek*. Brno 1998.

Losev, A. F., *Znak, symbol, mif*. Moskva 1982.

Losev, A. F., Šestakov, V. P.: *Dějiny estetických kategorií*. Praha 1984.

Mathauser, Zdeněk, *Literatúra a anticipácia*. Bratislava 1982.

Týž: *Metodologické meditace aneb Tajemství symbolu*. Brno 1989. Týž, *Mezi filosofií a poezií*. Praha 1995.

Mukařovský, Jan: *Studie z estetiky*. Praha 1966.

Pavelka, Jiří.: *Anatomie metafory*. Brno 1982.
Pavelka Jiří, Pospíšil, Ivo: *Slovník epoch, směrů, skupin a manifestů*. Brno 1993.

Peirce, Charles S.: *Lingvistické čítanky. Sémiotika*. Praha 1972.
Poetiki Belogo. Red. B. Stempzyńska. Katowice 2005.
Pospíšil, I.: *Ruská literárněvědná metodologie 19. a počátku 20. století*. Praha 1987.
Pospíšil I. *Ruský román. Nástin utváření žánru do konce 19. stol.* Brno, MU 1998.
Rudnev, V. P.: *Slovar' kul'tury 20 veka. Ključevyje ponjatija i teksty*. Moskva 1997.
Russkaja slovesnost'. Antologija. Moskva 1997.
Staiger, Emil, *Základní pojmy poetiky*. Praha, Čs. spisovatel 1969.
Šklovskij, V., *Teorie prózy*. Praha, Melantrich 1933.
Trzynadłowski, J.: *Sztuka słowa i obrazu*. Wrocław 1982.
Vinogradov, V. V., *Poetika ruské literatury*. Moskva, Nauka 1976.
Wellek, R., Warren, A.: *Teorie literatury*.
Žirmunskij, V. M., *Teorija literatury. Poetika. Stilistika*. Lenigrad, Nauka 1977

Doporučená četba

Pověst dávných let – (Nestorův letopis) – ukázky
Slovo o pluku Igorově
Citlivé duše – výběr z ruské sentimentální povídky – N. M.- Karamzin, Ubohá Líza
Ivan A. **Krylov**, Bajky, komedie dle výběru – *Člověk a stín* (bajky, satiry a komedie v překladu Hany Vrbové)
Vasilij A. **Žukovskij**, *Světлана*
Alexandr Sergejevič **Puškín**, Lyrika, poemy: *Kavkazský zajatec, Bachčisarajská fontána*, burleska – *Tři žerty: Domek v Kolomenském aj. Evžen Oněgin, Bělkinovy povídky, Piková dáma, Kapitánská dcera*
Alexandr Sergejevič **Gribojedov**, hra: *Hoře z rozumu*
Michail Jurjevič **Lermontov**, lyrika, poemy: *Mcyri, Demon, Pani duchodni z Tambova*; román: *Hrdina naší doby*; drama: *Maškaráda*
Nikolaj Vasiljevič **Gogol**, *Večery na dědince nedaleko Dikaňky – ukázky, Taras Bulba, Něvský prospekt, Nos, Plášť*. Román - *Mrtvé duše*, komedie: *Ženitba, Revizor*
Ivan Sergejevič **Turgeněv**, *Lovcovy zápisky – ukázky, Asja, První láska, Jarní vody* Romány: *Šlechtické hnízdo, Otcové a děti, Dým*
Ivan Alexandrovič **Gončarov**, *Oblomov*
Alexandr Nikolajevič **Ostrovskij**, hry: *Výnosné místo, Bouře, Les, Sněhurka*
Michail Jevgrafovič **Saltykov-Ščedrin**, *Pohádky, Historie jednoho města – ukázky*, Román: *Golovlevské panství*
Nikolaj Alexejevič **Někrasov**, lyrika, poemy: *Mráz – pán všech krás, Ruské ženy*
Fjodor Ivanovič **Ťutčev**, lyrika
Fjodor Michajlovič **Dostojevskij**, *Bílé noci, Něžná*, romány: *Zločin a trest, Idiot, Bratři Karamazovovi*
Lev Nikolajevič **Tolstoj**, *Kozáci, Kreutzerova sonáta*, romány: *Anna Kareninová, Vojna a mír, Vzkříšení*
Nikolaj Semjonovič **Leskov**, *Lady Mackbeth Mcenského újezdu*
Vsevolod Michajlovič **Garšin**, *Čtyři dny*
Vladimír Galaktionvič Korolenko, *Ve špatné společnosti, Slepý hudebník*
Anton Pavlovič Čechov, *Step, Pokoj č. 6, Dáma s psičkem aj.* Hry: *Racek, Strýček Váňa, Tři sestry, Višňový sad*
Dmitrij Sergejevič Merežkovskij, hra: *Pavel I.* Román: *Leonardo da Vinci*

Ivan Bunin, *Pán ze San Francisca, Temné aleje lásky*, Román: *Arseňjevův život*
Alexandr Blok, *Verše o Krásné dámě*, poemy: *Slavičí sad Dvanáct*; hry: *Bufonáda, Neznámá*
Valerij **Brjusov**, lyrika; povídky: *Za zrcadlem, Republika Jižního Kříže*; román: *Ohnivý anděl*; hra: *Tajemný host*
Andrej **Bělj**, lyrika; novela: *Kotík Letajev*, romány: *Stříbrný holub, Petrohrad*
Konstantin Dmitrijevič **Balmont**, lyrika – *Sonety slunce, medu a luny*
Zinaida **Gippiusová**, lyrika
Leonid **Andrejev**, *Povídka o sedmi oběšených*; hry: *Ten, kdo dostává políčky*
Fjodor **Sologub**, román: *Posedlý*
Michail **Arcybašev**, román: *Svědce (Sanin)*
Velemir **Chlebnikov**, lyrika, poemy: *Šaman a Vemuše*; hra: *Světodkonce (Mirskonca)*

Typ výuky

Písemná práce formou eseje či recenze o literárněvědném či uměleckém díle. Rozsah 5 str., řádkování 1,5 v systému Word. Soupis použité literatury s bibliografickými údaji. Stručné cizojazyčné resumé. Samostatná četba zadané odborné literatury a doporučené ruské literatury.

Zápočet formou písemného testu v češtině se znalostí ruské literárněvědné terminologie. Soupis četby ruské literatury.

Otázky ke kolokviu z *Úvodu do studia literatury*

1. Literatura a slovesnost, charakteristika, členění, funkce
2. Literární věda, členění, charakteristika jednotlivých disciplin
3. Struktura literárního díla, charakteristika obsahu a formy, členění
4. Plán jazykový: jazykové vrstvy, styl a jeho prostředky, básnické výrazy a prostředky, zvukové prostředky
5. Charakteristika nejdůležitějších tropů
6. Symbol a mýtus
7. Plán tematický (téma, motiv, postavy, postavení autora v uměleckém díle)
8. Plán kompoziční, typy kompozičních uspořádání
9. Fabule a syžet, charakteristika, syžetové fáze, čas a prostor v literárním díle, umělecké vyprávění (narace)
10. Členění literatury z hlediska žánrového, charakteristika lyriky, epiky, dramatiky a jejich vzájemných vztahů, genologie
11. Nejdůležitější lyrické žánry
12. Epické žánry
13. Dramatické žánry
14. Členění versologie, charakteristika metriky, prozódie a strofiky
15. Rozdíly mezi českými a ruskými prozódickými systémy, jejich historické začlenění a uplatnění
16. Rým a strofika v české a ruské literatuře, nejdůležitější strofické útvary
17. Literárněvědné metodologie
18. Komparatistika – charakteristika, základní pojmy

